

KRÁL OIDIPÚS

•

Sofoklés

Městská knihovna v Praze

půjčuje

knihy, audioknihy,
obrazy, deskové hry...

nabízí prostory pro

samostatné studium,
skupinová setkání,
přednášky, konference...

poskytuje online služby

e-knihy, digitalizované dokumenty,
přednášky, kurzy...

pořádá

autorská čtení, přednášky,
koncerty, filmové projekce,
akce pro děti...

podporuje tvoření v kreativních dílnách

DOK16 pro práci se dřevem a papírem
Atelier pro šití a vyšívání

Suterén pro 3D tisk, knižní vazbu, kaligrafii a pyrografii

mlp.cz
e-knihovna.cz
knihovna@mlp.cz
facebook.com/knihovna

Král Oidipús

Sofoklés

Přeložil Ferdinand Stiebitz

Znění tohoto textu vychází z díla [Tragédie](#) tak, jak bylo vydáno nakladatelstvím Svoboda v Praze v roce 1975. Pro potřeby vydání Městské knihovny v Praze byl text redakčně zpracován.

Podle [předlohy](#) z fondu [Moravské zemské knihovny v Brně](#).

§

Text díla (Sofoklés: Tragédie), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), je vázán autorskými právy a jeho použití je definováno [Autorským zákonem](#) č. 121/2000 Sb.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uveďte autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 28. 2. 2023.

OBSAH

OSOBY.....	6
KRÁL OIDIPÚS.....	7

OSOBY

OIDIPÚS, král thébský

IOKASTÉ, královna

KREÓN, její bratr

TEIRESÍÁS, věštec

KNĚZ DIŮV

KORINTĀN

PASTÝŘ, sluha Láíův

POSEL, sluha Oidipův

PROSEBNÉ POSELSTVO: hoši, kněží

SBOR STARCŮ THÉBSKÝCH

Dvě dcerky Oidipovy, družiny, služebnictvo

Koná se za doby mytické v Thébách před palácem Oidipovým.

OIDIPÚS (*vyjde s průvodem z paláce*):

Ó pravnukové Kadma praotce,
mé dívky, proč jste přišli před můj dům
a s ratolestí stužkou věnčenou
jak prosebníci usedáte zde?
Je město plno vonných kadidel
a plno lkání, zpěvů žalostných –
I nechtěl jsem skrz posly vyzvídat,
mé děti, co se děje: jdu k vám sám,
já zvaný všemi slavný Oidipús!
Nu, knězi starý – tobě přísluší
zde za ty mluvit – pověz, co vás vede:
zdaž důvěra v mou přízeň nebo strach?
Jen směle mluv! Chci ve všem ochotně
být nápomocen. Byl bych bez srdce,
cit s vámi kdyby nehnul nitrem mým!

KNĚZ DIŮV:

Ó vládce naší země, Oidipe,
hled' na nás: vidíš, jaký je věk všech,
kdož sedíme tu kol tvých oltářů!
Zde mlád' je posud neopeřená,
a tu jsme kmeti lety schýlení,
my, starci, kněží bohů – Diův já –
a oni jinochové vybraní.
Lid ostatní pak vínky ozdoben
dlí na náměstích, tam, kde chrámy dva
se tyčí ochránkyně Pallady,
i u věštního krbu Foibova.

Vždyť vidíš sám, že město přespříliš
je zmítáno již zkázou, nemohouc
už z hlubin, z krvavého příboje
své hlavy pozvednouti. I hyne plod,
ježž tají země v tvůrčích zárodcích,
a hynou stáda skotu na pastvách,
a smrti zasvěcen je matek klín:
bůh ohněnosný, hrozný, hrozný mor
pad' na město a štve je v záhubu!
Tak pustne starobylá thébská vlast,
a sténáním a nářky žalnými
jen černá říše smrti bohatne...

A proto před tvým domem sedíme:
Ni já, ni tito hoši za rovna
tě neklademe bohům všemocným,
však z lidí jsi nám první v příhodách,
jež nese život i čím zkouší Bůh.
Vždyť přišed do Théb daně zprostils nás,
již vybírala od nás krutá Sfinx,
a přitom nezvěděl jsi od nás nic
a nikdo z nás ti nedal návodu,
však božím přispěním, jak praví se
a myslí, vzkřísil jsi nás k životu.
Tak také dnes, ó drahý Oidipe,
náš králi přesilný, v nějž věří vše,
my všichni tulíce se k tobě lkáme:
ó hled' nás nějak spasit, zachraň nás!

Snad slyšels od kteréhos boha zvěst,
snad slyšels výrok moudrých lidských úst:
vždyť zřím, že rady mužů zkušených

jsou nejčastěji zdaru zárukou.
Nuž slyš, ty ze všech lidí nejlepší,
vzkřis k novému zas životu náš stát,
bud' dobrým strážcem! Nyní zve tě vlast
svým spasitelem, žes nám přispěl kdys:
Kéž nevzpomínáme však nikdy tak
tvé vlády, žes nás pozvedl a pak
zas klesnout nechal! K žití novému
vzkřis tento stát a pevně dej nám státi!
A jakos tenkrát blahým řízením
nám štěstí poskyť, tak se staň i dnes!
Jsi pánem této země; chceš-li však
jí dále vládnout, zemi lidnaté
je lépe vládnout nežli pustině.
Co do korábu, co je do hradu,
když se v něm živá duše nehýbe?

OIDIPÚS:

Mé děti ubohé, nač toužíte,
je přehořce mi známo. Dobře vím,
jak trpíte, a vaše utrpení –
ach, jako já z vás nikdo netrpí!
Bol vlastní pouze nese každý z vás
a jiných nedbá, ale duše má,
ta oplakává nejen vlastní já,
i tebe, tebe, všechny, celý stát!
I nebudíte mne tu ze spánku:
já mnohou trpkou chvílí proplakal
a mnoho v starostech se nabloudil.
Tak uvažuje, jediný jen lék
jsem nacházel a toho užil jsem:
já do Delf švagra svého Kreonta

jsem poslal do věštírny Foibovy,
by otázal se boha, jakým slovem
neb činem zachránil bych tento stát.
Dnes návratu je den a starost mám,
co dělá, že je vzdálen déle již,
než bylo třeba. Jakmile však přijde,
tu věru bych byl člověk ničemný,
bych neučinil vše, co zjeví bůh!

Rozruch ve sboru.

KNĚZ DIŮV (*vyhlíží stranou*):

Jak vhodná jsou tvá slova! Tito zde
mi kynou právě, že již Kreón jde!

OIDIPÚS (*vyhlíží*):

Ó Foibe, jako září jeho tvář,
kéž spásné štěstí též ho provází!

KNĚZ DIŮV:

Jde s milou zprávou, pokud soudit lze;
sic by mu vavříin hlavu nezdobil.

OIDIPÚS:

To zvíme hned; již došel na doslech –
Ó kníže, drahý švagře Kreonte,
rci, jakou zvěst nám neseš od boha?

KREÓN (*přichází s několika průvodci*):

Zvěst dobrou! Plným štěstím zvu i to,
když věci smutné dobře dopadnou.

OIDIPÚS:

Však slovo, slovo boží! Z řeči tvé
ni důvěry, ni bázně necítím!

KREÓN:

Jsem hotov mluvit. Chceš mě vyslechnout
zde před cizími? – nebo pojd'me dovnitř –

OIDIPÚS:

Mluv přede všemi! Neboť jejich bol
mě trápí víc než vlastní život můj.

KREÓN:

Nuž povím, co jsem slyšel od Foiba.
Bůh velí jasně, králi, poskvrnu,
jež vyrostla zde v zemi, vyhladit
a neživit ji ve zlo nezmarné.

OIDIPÚS:

Ach, jakou očistu? Co se má stát?

KREÓN:

Bud' vyhnanství, neb za smrt zase smrt.
Smýt krví krev, jež v zkázu vrhá vlast!

OIDIPÚS:

A čím to osud bůh tak zvěstuje?

KREÓN:

Než ty jsi počal řídití náš stát,
byl vládcem země, pane, Láios.

OIDIPÚS:

Tak slyšel jsem; sám jsem ho nezřel již.

KREÓN:

A vrahy, z jejichž rukou přijal smrt,
nám ztrestat jasně nařizuje bůh.

OIDIPÚS:

Kde jsou však? Jak to možno vypátrat?
Je neznatelná stopa dávné viny.

KREÓN:

Prý v zemi zde. Kdo hledá, nalézá,
kdo nedbá, tomu všechno uchází.

OIDIPÚS:

Byl zavražděn snad doma Láios
či někde venku nebo v cizině?

KREÓN:

Kdys na pouť k bohu podle vlastních slov
se vybral, domů se však nevrátil.

OIDIPÚS:

A neviděl to žádný průvodčí
ni svědek, jenž by vedl na stopu?

KREÓN:

Ti padli. Pouze jeden se strachem prchl,
však ze všeho, co tehdy uviděl,
jen jedno mohl říci, jinak nic.

OIDIPÚS:

A co to bylo? Z věci jediné
lze mnoho nalézt, mnoho vysoudit,
když je jen aspoň jiskra naděje.

KREÓN:

Prý přepadl je zástup lupičů,
a král byl zavražděn jich přesilou.

OIDIPÚS:

Kde by vzal lupič tolik smělosti?
To jistě zlato odtud pomáhalo!

KREÓN:

Tak leckdo soudil. Mrtvý Láios
však v bídě nenacházel mstitele.

OIDIPÚS:

A jaká bída překážela vám,
když padl král, v té věci zvědět pravdu?

KREÓN:

Vždyť víš: to svými hádankami Sfinx
nás věcí blízkých dbáti nutila
a věcí v temné dálce zanechat.

OIDIPÚS:

Nuž já zas plnou pravdu odkryji!
Ba správně Foibos, správně s ním i ty
se s péčí ujímáte mrtvého;
a uzříte mne právem po boku,
chci zemi té i bohu pomáhat.

Ne v službách přátel příliš vzdálených,
než ve svém vlastním zájmu vyplním
tu ohavnost! Vždyť vrah by vbrzku snad
i na mne vztáhl ruku zločinnou!
Tak k zdaru vlastnímu mstím Láia –
Hoj čile, hoši, vstaňte ze stupňů
a haluzí se chopte prosebných!
Nechť shromáždí sem někdo thébský lid!
Chci zkusit vše. Bud' s boží pomocí
nám štěstí svitne, nebo padneme!

Odchází do paláce.

KNĚZ DIŮV:

Nuž vzhůru, hoši! Co král zvěstuje,
to bylo naší cesty příčinou.
Bůh věštbu seslal: kéž by přišel k nám
a spasil nás a ránu zažehnal!

Všichni odejdou.

SBOR (vejde):

Zvěsti ty Diova, ze zlatých Delf zní slova tvá sladká:
cože as přinášíš do pyšných Théb?
Trnu pln neklidu, zděšené srdce mi horečně bije!
Ó Paiáne, lékaři božský,
před tebou chvěji se posvátnou úzkostí,
čeho si vyžádáš hned či v příštích měsících dalekých?
Rci mi to, nebeský hlase, ty děcko naděje zlaté!

Nejprve vzývat chci vás, ó Athéno, Diova dcero,
Foibe, ty vrhači dalekých střel,

sesterská Artemido, ó věhlasná královno země,
zjev se, ach, zjev se, ach, spásná ty trojice,
jež na thébském náměstí trůníš!
Jestliže již i dříve, když pohroma na vlast se řítila,
smrti jste zhasili plamen, ó přijďte, ó přijďte i nyní!

Ó hrůza! Nesmírné útrapy mé!
Je churav k smrti veškerý lid
a ztupělo důvtipu ostří:
kterak tu pomoci, kterak se brániti?
Plody se nedaří slovutné země,
není požehnán rodiček bolestný skřek.
Jak hbitý pták
rychleji nezkrotné ohnivě vichřice
duše za duší ulétá na západ
k Hádovu břehu smrti.
Tak hřbitovem nesmírným stala se vlast!

Tlí po zemi tílek nebohých změť
a rozsévá nákazu smrti.
Na stupních oltáře sténají v modlitbách
nevěsty mladé i šedivé matky,
lkajíce k bohům, by skončili hrůzu těch běd.
A žalný zpěv
kvílením provázen proniká k Foibovi –
Sešli nám tedy svou spásu radostnou,
Diovo dcero zlatá!

A Area, který zbraní prost
s pochodní sžíravou obchází
a seje nárek a žárem plní těla,
ó prosím, zažeň ho na útěk daleko z vlasti mé,

zažeň ho do hlubin obrovských
k podmořské Amfitritě,
zažeň ho na výspy thrácké,
bouřlivé, nehostinné!
Je marno již všechno: zdolá den,
čeho snad ušetřila noc –
Otče Die, v rukou tvých
je vláda blesků ohnivých:
ó udeř a Area znič svou hromovou ranou!

Tvé střely ochranné, nezdolné
z tětivy, pletené ze zlata,
kéž na pomoc nám létají, ó Foibe,
ty dárce světla! A Artemido, ty zjev se též
s ohnivou září plamennou,
s kterou po horách těkáš!
Volám i tebe, ó Bakchu,
jásavý, zpitých zraků,
ty průvodce Mainad šílených,
se zlatým vínkem na hlavě:
přispěj rodné vlasti své
a boha, který od bohů
je nenáviděn, svou planoucí pochodní sžehni!

OIDIPÚS (*vychází z paláce*):

Aj, modlíte se; vaše modlitba
se splní; slyšte mne a hojte zlo,
pak přijde spása, strasti poleví!
Mně neznáma je zvěst i skutek sám,
a proto takto mluvím. Maje stopu,
já nepátral bych takto zdaleka;
však stal jsem se až potom občanem –

I pravím toto ke všem Thébanům:
Kdo ví, čím rukou zhynul Láios,
syn Labdakův, necht' vše mi oznámí!
Tak poroučím. A má-li někdo strach,
že sebe sám by musel udati,
bud' bez obav: jen zemi opustí
a jinak neutrpí zlého nic!
Kdo zná však jiného, kdo vrahem byl
neb strůjcem, netaj toho; odměnu
mu vyplatím a vděku nadto dojde –
Však smlčíte-li, výzvy nedbajíce,
bud' z bázně o druhu neb o sebe,
pak poslyšte, co na to udělám:
Ať vrah je kdokoliv, já zapovídám
zde v zemi, které kraluji a vládnu,
jej přijímati k sobě, mluvit s ním
a v modlitbách a božích obětech
i svaté vodě účasti mu přát;
z vás každý od prahu jej odháněj!
Je naší skvrnou, jakož delfský bůh
mi zjevil právě ze své věštírny –
Nuž takto králi zavražděnému
i božstvu ku pomoci přicházím.
A klnu pachateli skrytému,
ať byl již sám, či více druhů měl:
jak bídne žil, tak bídne zloduch zhyň!
A kletba táž, jak svolal jsem ji naň,
i mne ať stihne, kdybych vědomě
snad choval pod svou střechou viníka!
A vám to všechno plnit ukládám,
i k vůli mně i bohu, vlasti k vůli
tak neúrodou, kletbou zničené.

Vždyť ani kdyby bůh to nevzkázal,
vy byste bez očisty nesměli
věc nechat, nýbrž pátrat: první muž,
váš král byl zabit! Bůh však promluvil.
A já mám vládu, kterou dřív měl on,
mám ženu, s kterou plodil také on,
a kdyby osud byl mu popřál dítě,
ty sourozenci dětí mých by byly –
a nyní on byl sražen osudem:
chci tedy za otce jak vlastního
zaň bojovat a vsadit vše, by ten
byl dopaden, kým zhynul Láios,
syn Labdakův a Polydórův vnuk
a Kadmův, Agénorův potomek –
A volám k bohům: Těm, kdož proti tomu
by jednali, nechť zrno ze země
se nerodí ni děti z matek: ne,
ať nyníjší ta rána morová
je zahladí neb sudba ještě horší!
Vás ostatní však, thébští občané,
kdož souhlasíte, Diké pomocná
a všichni bozi stále provázejtež!

NÁČELNÍK SBORU (*po němé dohodě se sborem*):

Ó pane, vázán kletbou odpovím:
my nejsme vrahy, aniž můžeme
ti vraha udat. Tuto záhadu,
kdo spáchal čin, měl věštbou zjevit Foibos.

OIDIPÚS:

Máš pravdu; ale nikdo není s to,
by bohy k tomu přinutil, co nechtějí.

NÁČELNÍK SBORU:

Pak měl bych ještě jednu myšlenku.

OIDIPÚS:

A třebaš ještě jednu, jenom mluv!

NÁČELNÍK SBORU:

Co vidí Foibos, totéž, pokud vím,
zří takřka Teiresiás; od něho
snad zvíme, králi, výklad nejlepší.

OIDIPÚS:

Ni tenkrát nesložil jsem ruce v klín;
já k radě Kreontově posly dva
jsem k němu poslal – měl by tu již být!

NÁČELNÍK SBORU:

To ostatní je jistě starý tlach.

OIDIPÚS:

Co to, co jest? Já vážím každé slůvko.

NÁČELNÍK SBORU:

Prý jacís pocestní ho zabili.

OIDIPÚS:

Tak slyšel jsem, však svědka nevidět.

NÁČELNÍK SBORU:

Však je-li trochu bázni přístupný,
tvé těžké kletby jistě nesnese.

OIDIPÚS:

Kdo činu schopen, slov se neleká.

NÁČELNÍK SBORU:

Vždyť žije člověk, by jej usvědčil.
Hle, již sem vedou věštce božího,
jenž jediný má pravdu vrozenou.

OIDIPÚS (*k přicházejícímu TEIRESIOVI*):

Ó Teiresio, zkoumáš věci zjevné
i tajné, na nebi, i na zemi;
a nevidíš-li, přece jistě víš,
jak trpí vlast. A její záchranu
a spásu, pane, vidíme jen v tobě.
Snad jsi již také slyšel od poslů,
že poslali jsme do Delf a že bůh
jen jediný nám věstil konec hrůz:
když Láiovy vrahy najdeme
a usmrtíme nebo vyhostíme.
Nuž věsti nám teď z letu ptačího,
neb znáš-li jiný způsob věštění,
a zachraň stát i sebe, zachraň mne
a zprošť nás skvrny vzešlé z vraždy té!
Jsme v rukou tvých; a nejkrásnější úkol
je prospívati, jak a pokud lze.

TEIRESIÁS (*vedený chlapcem*):

Óh, jak je strastné býti rozumný,
když rozum není platný! Ač to vím,
já zapomněl, sic byl bych nepřišel.

OIDIPÚS:

Co je? Jak sklíčen stojíš před námi!

TEIRESIÁS:

Chci domů, pust' mě! Poslechneš-li mne,
svůj osud oba nejsnáz poneseš.

OIDIPÚS:

Tot' proti právu, proti vlasti tvé,
že nechceš k věštbě otevřít svých úst!

TEIRESIÁS:

Vždyť zřím, že slova tvá ti neprospějí,
a abych nebyl stejně postižen –

Chce odejít.

OIDIPÚS:

Ach, zůstaň, při bozích, a zjev, co víš!
Hle, všichni lkáme k tobě v pokoře.

TEIRESIÁS:

Jste nevědomí všichni! Neřeknu
ni slova již, bych nezjevil tvou zkázu.

OIDIPÚS:

Jak, ty to víš a nevyjevíš nic?
Chceš zradit nás a obec zahubit?

TEIRESIÁS:

Ni tebe, ani sebe nechci rmoutit.
Nač pátráš marně? Nepovím ti nic!

OIDIPÚS:

Ty zloduchu – vždyť k hněvu dohnal bys
i tvrdou skálu – ty to nepovíš?
Tak nepřístupným, tvrdým zůstaneš?

TEIRESIÁS:

Ty tupíš moji povahu, a sám
svou vlastní přehlížíš, jen laješ mně!

OIDIPÚS:

Ba kdo by nevzplál hněvem při tvých slovech,
když otčiny si takto nevážíš?

TEIERESIÁS:

Vše přijde, i když budu mlčeti.

OIDIPÚS:

A nemáš mi to říci, když to přijde?

TEIRESIÁS:

Již budu zticha. Chceš-li, hněvej se,
jak nejlítěji lze jen zuřiti.

OIDIPÚS:

Nuž dobrá, nezamlčím ve hněvu,
co jasně zřím. Mně zdá se, že ty sám
i zosnoval i spáchal onen čin –
snad nevraždil jsi, kdybys viděl však,
jen tebe sama vinil bych z té vraždy!

TEIRESIÁS:

Aj, vskutku! Pak ti velím plniti

svůj rozkaz, kterýs vydal: Odedneška
již nemluv ke mně ani k těmto zde:
ty sám jsi hříšnou skvrnou otčiny!

OIDIPÚS:

Jak nestoudněs mi vmetl do tváře
ta slova! Myslíš, že mi unikneš?

TEIRESIÁS:

Již jsem ti unikl: jsem silný pravdou!

OIDIPÚS:

Jak poznals ji? Svým uměním přec ne!

TEIRESIÁS:

Zde od tebe! Tys přinutil mě mluvit.

OIDIPÚS:

Cos pravil? Promluv zas, ať rozumím.

TEIRESIÁS:

Mám ještě mluvit dál? Ty nechápeš?

OIDIPÚS:

Ne zcela jasně; opakuj, cos děl.

TEIRESIÁS:

Že hledáš vraha, kterým jsi ty sám!

OIDIPÚS:

Jak, zas ta urážka? Však zpláčeš hned!

TEIRESIÁS:

Mám pokračovat, abys zuřil ještě víc?

OIDIPÚS:

Mluv podle chuti; bude to jen tlach.

TEIRESIÁS:

Ty nevíš ani, nezříš hanbu svou,
že s vlastní krví hnusně obcuješ!

OIDIPÚS:

Což doufáš věčně mluvit beztrestně?

TEIRESIÁS:

Ba doufám, má-li pravda jakou moc.

OIDIPÚS:

To má, však v tobě ne, ty neznáš pravdu;
jsi zrakem, sluchem slep, i rozumem.

TEIRESIÁS:

Jak ubohý jsi ve svém spílání:
vlast celá vbrzku tobě bude spílat!

OIDIPÚS:

Ty synu noci, mně ni jinému,
kdo vidí světlo, nikdy neuškodíš.

TEIRESIÁS:

Však souzeno ti není padnout mnou;
je Foibos s to, by sám to vykonal.

OIDIPÚS (*zprudka*):

Kdo si to smyslí: Kreón, nebo ty?

TEIREISÁS:

Ni Kreón neškodí ti, jen ty sám!

OIDIPÚS:

Ó trůne, bohatství a schopnosti,
jež předčíš jiné v žití řevnivém,
jak velká závist jde vám vzápětí,
když pro tu vládu, kterou země kdys
mi dala sama, nejsouc žádána,
chce Kreón, věrný přítel, dávný druh,
mě lstně a tajně svrhnout, podstrčiv
zde toho záludného kejklíře
a kněze pleticháře, jenž je slep
sic ve věštění, pro mamon však ne!
Či řekni, byls kdy věstcem neklamným?
Když zrudná Sfinx tu pěla hádanky,
proč rozluštění obci nezjevils?
Tu hádanku tak leckdo nemohl
přec rozluštit, jen věštní um byl s to;
však toho ani ptáci, ani bůh
ti nevnukl, jak bylo vidět – já
jsem přišel, „nevědomý“ Oidipús,
a bez ptáků, svým vtipem jsem ji zdolal!
A mne chceš odtud vyštvať, v naději,
že bys stál poblíž trůnu Kreontova!
Jen počkej, nad tou „očistou“ i ty
i strůjce zpláčete! Jen stáří děkuj,
sic odpykal bys podle pletich svých!

NÁČELNÍK SBORU:

Já myslím, Oidipe, že slova tvá
i věstcova jsou plodem hněvu jen.
Co s takovou? Je nutné toho dbát,
jak věštbu nejlépe lze vyložit.

TEIRESIÁS:

Tys vládce, mám však stejné právo slovem
ti stejně splatit: v tom jsem pán i já.
Vždyť Foibův sluha jsem, tvůj nikoli;
nač Kreontovy záštity mi třeba?
Žes nadal mi i slepců, tedy slyš:
Jsi vidomý, a přece nevidíš
svou hanbu, ani kde ses usadil,
s kým obcuješ – či víš snad, čím jsi syn? –
A netuší jsi protivný svým drahým
i pod zemí i tady na zemi.
A jednou dvojí kletba rodičů
tě vyštve děsným krokem z této země,
a vida teď, pak do tmy budeš zřít!
A který záliv, která skála vbrzku
se nebude tvým nářkem ozývat,
až poznáš sňatku přístav, domu svému
tak neblahý, kam vplul jsi s pohodou?
A spousty jiné bídy netušíš,
již sobě uchystals i synům svým!
Nuž tup si Kreonta i ústa má:
vždyť není smrtelníka na světě,
jenž bude zničen bíději než ty!

OIDIPÚS:

Tot' příliš, to už nelze poslouchat!

Hned pryč z mých očí! Obrat' kroky své
a klid' se rychle odtud z paláce!

TEIRESIÁS:

Sem zvals mě ty, já sám bych nebyl přišel.

OIDIPÚS:

Já netušil jsem hloupých řečí tvých,
sic byl bych sotva poslal pro tebe.

TEIRESIÁS:

Jsem hloupý blázen, jak se tobě zdá;
tvým rodičům jsem mužem moudrým byl!

Má se k odchodu.

OIDIPÚS:

Rodičům? Zůstaň! Kdo mne zplodil? Mluv!

TEIRESIÁS:

Den dnešní zplodí tě i zahladí.

OIDIPÚS:

Jak mluvíš všechno v temných hádankách!

TEIRESIÁS:

Což nejsi nejlepším jich luštitelem?

OIDIPÚS:

Jen mi haň to, v čem je má velikost!

TEIRESIÁS:

A právě ono štěstí byl tvůj hrob.

OIDIPÚS:

Co na tom? Jen když vlast jsem zachránil.

TEIRESIÁS (*se obrací k odchodu*):

Pak ovšem půjdu. Hochu, odved' mne!

OIDIPÚS:

Je čas; tvá přítomnost jen vadí, mate;
až zmizíš, více trápit nebudeš.

TEIRESIÁS:

Chci jít; však řeknu dřív, proč přišel jsem.
Tvé tváře nedbám: ty mne nezničíš.
Nuž poslyš: Onen člověk, kterého
tak dlouho hledáš, Láiovu smrt
zde hlásaje a hroze, ten je zde!
Host cizí, zdá se, čas však ukáže,
že thébský rodák je, a štěstí to
ho nepotěší. Z vidomého slepcem
se stane, z bohatého žebrákem,
v zemi cizí o holi se bude brát.
A ukáže se, že je spolu otcem
i bratrem dětí svých, že matky své
je manželem i synem, otcovým
že vrahem je i v loži nástupcem –

OIDIPÚS odchází.

Jdi, dumej o tom! Chytíš-li mne ve lži,
pak říkej si, že věštit neumím!

Vzdálí se.

SBOR:

Kdo to byl? Koho to označil as
hlas boží ze skály delfské,
že krvavou rukou spáchal čin
tak bohaprázdňě pustý?
Necht' k útěku zrychlí krok
a hbitěji pádí než kůň,
jenž závodí s vichrem!
Jsa ozbrojen blesky a ohněm jak bouř
syn Diův Apollón řítí se naň,
a Kéry, mstitelky děsné,
nechybné, letí za ním.

Vždyť právě z Parnásu sněžného
nám zazářil rozkaz boží,
jenž káže všem, by slídit
se jali po neznámém.
Snad v skalách, v jeskyních dlí
a divými lesy se štve
– býk zaběhlý v horách –
a v samotě vleka se s bídou svou
chce uniknout výrokům ze svatých Delf;
však stále jej obletují
perutí nechabnoucí.

Hrozně mne děsí, hrozně mne děsí
moudrý ten věstec výroky svými;

nelze mi věřit, nelze mi upřít,
v rozpacích nevím, cože mám dělat!
A tonu v pochybách, nevida
ni dopředu, ani vzad
a nechápu zhola nic.
Nikdy posud jsem neslyšel
ni dřív, ni za doby nynější,
že s Labdakovci Polybův syn
měl spor: nuž odkud mám vzít
ted' záruku bezpečnou,
bych pro Láiovu smrt,
tak temnou, věhlasné cti
se dotýkat směl,
jíž slyne Oidipús král?

Zajisté Zeus a Apollón znají
v moudrosti boží konání lidská;
že bych však věštce – smrtelný tvor je –
nemohl nikdy věhlasem předčít,
toť jistě úsudek nesprávný –
ač může důvtipem svým
kdos důvtipem překonat čís.
Já však, dokavad neuzřím,
že věštba určitě splněna,
já nepřidám se k těm, co haní ho!
Vždyť viděl jsem přece sám,
jak stanula před ním Sfinx,
a na vlastní oči jsem zřel,
jak obstál ve zkoušce moudrosti
a potěšil vlast.
Muž bez hany: tím je mi vždy!

KREÓN (*přikvapí*):

Já slyšel jsem, že král náš Oidipús
mě viní z hrozných věcí, občané;
to nelze snést: zde stojím! Věří-li,
že v těžké době té jsem trochu jen
mu slovem nebo skutkem ublížil,
pak nechci s touto pomluvou být živ
ni o hodinu déle! Nečeká
mne malá újma pro tu pohanu,
zde jde mi o vše, když by stát i vy
i přátelé mě měli za špatného!

NÁČELNÍK SBORU:

Ba padla jakás výtka, ale spíš
jen hněv ji vynutil než rozvaha.

KREÓN:

Však řekl tu, že z mého návodu
ten věstec vylhal to, co prohlásil!

NÁČELNÍK SBORU:

Tak jsem cos slyšel; v jakém smyslu, nevím.

KREÓN:

A s pevným zrakem, s pevnou rozvahou
to obvinění na mne vrženo?

NÁČELNÍK SBORU:

Snad; nevidím, co páni dělají.

OIDIPÚS (*vyjde*):

Ha, ty jsi zde? Tak drzé čelo máš,

že přijít pod mou střechu neváháš,
ač zjevně vrahem jsi mé osoby,
ač zřejmě lupičem jsi vlády mé?
Což měls mě, ptám se, za zbabělce snad
či za blázna, že to jsi zosnoval?
Snad že bych nepoznal tvé kroky lstné
či nebránil se, kdybych je i poznal?
Což není pošetilý pokus tvůj,
chtít bez přátel i peněz lovit trůn,
když lze ho nabýt lidem jen a zlatem?

KREÓN:

Hle, poslyš, dovol tak mi odvětit,
jaks mluvil ty: dřív poznej, potom sud'!

OIDIPÚS:

Což, řečnit znáš! Však já jsem nechápatý
– když mluvíš ty. Jsi zarytý můj sok.

KREÓN:

Však předně o tom poslyš slova má!

OIDIPÚS:

Však předně o tom nemluv, že jsi čist!

KREÓN:

Když myslíš, bezhlavá že svévole
je pravý poklad, soudíš nesprávně!

OIDIPÚS:

Když myslíš, příbuzného zrazuje,
že ujdeš trestu, soudíš nesprávně!

KREÓN:

Děls pravdu, souhlasím; však naznač mi,
v čem ublížil jsem tobě, jak ty díš?

OIDIPÚS:

Nuž, radil jsi mi nebo neradil,
bych ctihodného věštce zavolal?

KREÓN:

Ba ještě nyní trvám na té zradě!

OIDIPÚS:

Jak dávno tomu již, co Láios –

KREÓN:

Jak, Láios? Co je? Já nechápu.

OIDIPÚS:

– co beze stopy vraždou zahynul?

KREÓN:

To je už dlouhá řada zašlých let.

OIDIPÚS:

Což Teiresiás, věstil tenkrát již?

KREÓN:

Tak moudře, stejně vážen jako dnes.

OIDIPÚS:

A nezmínil se tehdy nějak o mně?

KREÓN:

Ne, nijak, aspoň nikdy přede mnou.

OIDIPÚS:

A pátrali jste přece po vrahovi?

KREÓN:

Ó ano, jak by ne! Však ani slova –

OIDIPÚS:

Proč nemluvil ten mudřec tenkrát již?

KREÓN:

Já nevím; čeho neznám, o tom mlčím.

OIDIPÚS:

Ty víš, co tkne se tebe; moh' bys mluvit –!

KREÓN:

Jak to? Co vím přec, toho nezapřu.

OIDIPÚS:

Však bez úmluvy s tebou nebyl by
smrt Láiovu připsal na můj vrub!

KREÓN:

Zda činí tak, víš sám; však nyní se
smím ptát já tebe stejně jak ty mne.

OIDIPÚS:

Ó ptej se: vraha ve mně nenajdeš.

KREÓN:

Nuž nemáš za manželku sestru mou?

OIDIPÚS:

Nu pravda; rád se znám k té otázce.

KREÓN:

A sdílíš se s ní stejně o svou moc?

OIDIPÚS:

Co si jen přeje, vše jí vyplním.

KREÓN:

A nejsem vám já třetí zcela roven?

OIDIPÚS:

A proto jsi tím horším přítelem!

KREÓN:

Ó ne! Jen zkoumej účty jako já!
A předně uvaž: Myslíš, že by kdo
spíš v bázni vládnout chtěl než vládnouti
a klidně spát – když moc by byla táž?
Já nemám větší touhu králem slout
než jednat jako král; a jistě ten,
kdo zdravě soudí, smýšlí jako já.
Teď beze strachu vše skrz tebe mám;
jsa pánem sám, věc mnohou nerad jen
bych dělat musel. Nuže jak by mi
měl být sladší titul královský
než bezstarostná účast ve vládě?
– Tak slepý dosud nejsem, abych cti

byl lačný, která nevynáší nic!
Dnes všem jsem milý, všichni zdraví mne,
dnes jedná se mnou, kdo jde k tobě s prosbou –
vždy skrze mne se vše jim vyplní.
A to bych pozměnit měl název?
Tak hloupě zdravý rozum nejedná!
Ne, takto smýšlet se mi nelíbí
a nikdo by mne k tomu nepřiměl!

Chceš důkaz? Do Delf jdi a zeptej se,
zda jsem ti správně věštbu oznámil!
A shledáš-li, že s oním prorokem
jsem pikle strožil, zbav mě života,
pak hlasuji si s tebou pro smrt sám!
Však pro nejasný dohad svévolně
mne neviň! Hřích je špatné nazdařbůh
mít za dobré a dobré za špatné.
Kdo přítele se zbaví dobrého,
ten ničí vlastní život nejdražší.
To poznáš časem jasně. Jenom čas
ti zjeví muže spravedlivého;
však zlého znáš i za jediný den.

NÁČELNÍK SBORU:

Kdo nechce padnout, tomu dobře mluvil,
ó králi! Rychlý soud má vratký krok.

OIDIPÚS:

Když rychle s tajnou lstí kdo na mne kvapí,
i já se musím rychle rozhodnout!
Neb vyčkám-li já klidně, zatím on
již provede svůj plán, a já jsem ztracen.

KREÓN:

Tak čeho žádáš! Chceš mě vyhnati?

OIDIPÚS:

Ó ne! Tvou smrt chci, nejen vyhnanství!

KREÓN:

Leč dříve dokaž lačnou podlost mou!

OIDIPÚS:

Ty nechceš věřit, ty se nepoddáš?

KREÓN:

Vždyť nemáš rozum!

OIDIPÚS:

Pro sebe až dost!

KREÓN:

Však máš ho mít i pro mne!

OIDIPÚS:

Ty jsi padouch!

KREÓN:

A mýlíš-li se?

OIDIPÚS:

Nutno poslouchat!

KREÓN:

I vládců špatných?

OIDIPÚS:

Vlasti, vlasti má!

KREÓN:

I já jsem údem vlasti, ne ty sám!

NÁČELNÍK SBORU:

Již dosti, vládcové! Hle, v pravý čas
sem Iokasté kráčí z paláce,
a před ní třeba urovnat váš svár.

IOKASTÉ:

Vy nešťastníci, nač ten slovní spor,
tak pošetilý? Nestydíte se
zlem vlastním hýbat, stát když tolik trpí?
Ty domů pojd' – a Kreonte, ty též,
a z malé věci velké nečiňte!

KREÓN:

Trest těžký, sestro, choť tvůj Oidipús
mi přisoudil, mně hrozí dvojí zlo:
být vyhnán z vlasti, nebo usmrcen.

OIDIPÚS:

Tak jest, má choti! Já ho přistihl,
jak ukládal mi zrádně o život.

KREÓN:

Ať nejsem šťastně živ, ať zhynu proklínán,
když jsem co spáchal, z čeho viníš mne!

IOKASTÉ:

Ó při všech bozích, věř mu, Oidipe,
měj zření na tu svatou přísahu
i na mne, na všechny zde přítomné!

NÁČELNÍK SBORU:

Ó rozvaž si to, pane můj,
a dej se, prosím, přemluvit!

OIDIPÚS:

A jak vám mohu ustoupit?

NÁČELNÍK SBORU:

Byl vždycky bez hany a teď
přísahou se zavázal: ó toho dbej!

OIDIPÚS:

A víš, co žádáš?

NÁČELNÍK SBORU:

Ano.

OIDIPÚS:

Tedy mluv!

NÁČELNÍK SBORU:

Bys vratkou domněnkou jen, když krví je s tebou spjat
a těžce se zaklel sám, jej nevrhal v hanby prach!

OIDIPÚS:

Věz tedy dobře: touto žádostí
chceš moje vyhnanství, neb moji smrt!

NÁČELNÍK SBORU:

Bud' svědkem mi Hélios, bohů všech král,
že toto ti nechceme přát! A tak-li by smýšlel kdo z nás,
necht' bozi i lidi mu klnou a nejhorší stihne ho smrt!
Ale má nešťastná hynoucí vlast
mi drásá srdce: jak skončí se vše,
když vaše zlo stará dovrší zla?

OIDIPÚS:

Necht' jde si tedy, byť to byl můj hrob
neb nectné, násilné mé vyhnanství!
Mně nářků tvých je líto, jeho ne:
s ním všude půjde moje nenávist.

KREÓN:

Hle, v záští ustoupils; však přijde žal,
až hněv tvůj zchladne. Ta tvá povaha
je právem sobě strastí největší.

OIDIPÚS:

Už jdi a nech mne!

KREÓN:

Půjdu, zneuznán
jsa tebou, těmito však stejně ctěn –

Odejde.

NÁČELNÍK SBORU:

Nač váháš ještě, paní má,
chotě domů odvésti?

IOKASTÉ:

Chci zvědět vše, co stalo se.

NÁČELNÍK SBORU:

Ach, domněnka, slov temných plod!
Ale výtká křivá hryže druhdy též.

IOKASTÉ:

A vinou obou?

NÁČELNÍK SBORU:

Ano.

IOKASTÉ:

Oč tu šlo?

NÁČELNÍK SBORU:

Ach, dosti dosti již slov, když tolik se souží vlast!
Nechť na tom zůstane již, že takto skončeno vše!

OIDIPÚS:

Hle, kam jsi došel se svou rozvahou:
tvé nitro chladne, zrazuješ mou věc!

NÁČELNÍK SBORU:

Již nejednou, králi, jsem odkryl svou hrud',
a slyš mne i nyní a věz, že nadobro blázen bych byl
a všeho rozumu prost, bych tebe zapírat chtěl!
Po šťastném větru jsi stočil mou vlast,
když v příboji bídy se zmítala zlé:
i nyní nám dobrým zas průvodcem buď!

IOKASTÉ:

Ó pane, zjev mi také, při bozích,
co vznítilo tak veliký tvůj hněv?

OIDIPÚS:

Slyš, tys mi víc než ti zde, choti má:
byl Kreontův to úklad proti mně.

IOKASTÉ:

A je to obvinění důvodné?

OIDIPÚS:

Vždyť praví, že jsem zabil Láia!

IOKASTÉ:

Má důkaz sám, či jiný mu to zjevil?

OIDIPÚS:

On poslal sem s tím věštce podlého;
svá vlastní ústa chrání viny vší.

IOKASTÉ:

Co pravíš, odval klidně ze srdce
a poslyš mne, bys poznal bezpečně,
že věštní síly nemá žádný tvor.
Hned pádný toho důkaz uslyšíš.
Kdys přišla věštba – nedím, od Foiba,
leč od Foibových sluhů Láiovi,
že skrze syna souzena mu smrt,
jejž porodit mám z jeho objetí.
Však zabili ho cizí lupiči,
dí zvěst, prý na rozcestí v úvoze –

OIDIPÚS sebou trhne.

– a děcku sotva minuly tři dni,
když je dal na kotnících zohavit
a pohodit kýms do neschůdných hor.
I nepřivodil Foibos, aby byl
syn vrahem otce, ni by Láios
byl zabit synem, jak se toho bál.
A tak to přece věštba určila!
Nuž toho nedbej! Co bůh odkrýt chce,
to bez věštců nám zjeví jasně sám.

OIDIPÚS:

Ó ženo, kterak tato slova tvá
mé nitro zmátla, pobouřila hrud'!

IOKASTÉ:

A jaká starost změnila tvé city?

OIDIPÚS:

Tys řekla, tuším, že prý Láios
byl zabit na rozcestí v úvoze?

IOKASTÉ:

Tak každý tvrdil; posud se tak říká.

OIDIPÚS:

A místo, kde se zběhlo neštěstí?

IOKASTÉ:

Toť ve Fókidě, tam, kde cesta z Delf
a z Daulidy se sbíhá v jedinou.

OIDIPÚS:

Jak dlouhý čas již minul od těch dob?

IOKASTÉ:

My v městě zvěděli to krátce předtím,
než přišels ty a přijal tento trůn.

OIDIPÚS:

Ó Die, k čemu jsi mne odsoudil?!

IOKASTÉ:

Co trápí tvoje srdce, Oidipe?

OIDIPÚS:

Ach, netaž se mne ještě – Pověz mi,
jak stár byl, jaký vzhled měl Láios?

IOKASTÉ:

Byl velký, vlasy prvé stříbro šedin,
a podobu měl skoro jako ty.

OIDIPÚS:

Ó běda mi! Já asi netuše
tou strašnou kletbou stihl sebe sám!

IOKASTÉ:

Jak to, můj pane? Trnu, zříc tě tak.

OIDIPÚS:

Mám děsný strach, že věstec vidí dobře!
Jen slovo ještě, pak je jisto vše.

IOKASTÉ:

Já tmu, ale ptej se, odpovím.

OIDIPÚS:

Měl na své cestě malou družinu,
či četný průvod jako panovník?

IOKASTÉ:

I s hlasatelem bylo jich jen pět;
vůz jediný jen vezl Láia.

OIDIPÚS:

Oh, už je jasno! – Kdo vám přinesl
tu smutnou zprávu, ženo, kdo to byl?

IOKASTÉ:

Tu dal nám sluha, jediný, kdo unik’.

OIDIPÚS:

A mešká nyní v našem paláci?

IOKASTÉ:

Ne, není tu. Když po svém návratu
zřel tebe vládnout po Láiovi,
mou ruku uchopil a žádal mne,
ať k stádům na venkov ho pošlu hned,
by z dohledu byl města našeho.
I svolila jsem; na otroka přec
byl hoden ještě větší milosti.

OIDIPÚS:

Ať přijde zas co nejrychleji sem!

IOKASTÉ:

Hned je tu; ale nač to přání tvé?

OIDIPÚS:

Mám, ženo, strach, že příliš mnoho již
jsem napověděl, proč ho vidět chci.

IOKASTÉ:

Však přijde. Ale snad jsem hodna též,
bych znala, co tě tíží, pane můj?

OIDIPÚS:

Bud' jista, že to zviš, když nejhorší
už smím jen čekat: komu dražšímu
než tobě vylíčil bych osud svůj?

Korintský Polybos byl otec můj
a matka dórská Meropé. Syn králův,
já úcty největší jsem požíval,
když příhoda se stala, zvláštní sic,
však nehodná mé vážné pozornosti.
Kdys na hostině piják zmožený
mi vytkl, že jsem podvržený syn.
Ten večer stěží zkrotil jsem svůj hněv
a vyčkal; zrána šel jsem k rodičům,
chtěl zvědět pravdu. Oba velmi zle
se na zbrklého mluvku horšili,
a mně ten hněv byl milý; hana však
mě hryzla stále – rostla tajně dál.
I vydal jsem se do Delf bez vědomí
svých rodičů. A Foibos neuznal
mne hodným odpovědi v této věci,

však zjevil hrůzu jiných děsných běd:
že s vlastní matkou svou mám souložit,
rod zrakům odporný bych světu dal,
a otce vlastního že vrahem budu –
Když jsem to slyšel, nevrátil jsem se
již do Korintu, bych tam nespatrił
tu hanbu podle věštby zlověstné
se naplniti. Šel jsem do světa
a z hvězd jsem soudil jen, kde leží vlast.
Tak přišel jsem i v onu krajinu,
kde, jak jsi děla, zavražděn byl král –

A chci ti říci pravdu, ženo, slyš!
Když jsem se blížil k tomu rozcestí,
tu setkali se se mnou hlasatel
a muž, jak líčíš jej: stál na voze,
jejž táhli koně. Vozataj i kmet
mě odháněli z cesty násilně.
Dám v zlosti ránu tomu, který mě
hnal z jízdní dráhy. Stařec viděl vše,
i vyčíhal si mne, jak míjím vůz,
a bodcem do hlavy mě udeřil.
Však zaplatil to draze: Jeden ráz,
má hůl zasáhla, on zvrátí se
a kutálí se rovnou z vnitřku vozu –
Pak usmrtil jsem všechny...

Má-li snad

ten muž co společného s Láiem,
ó, kdo je nyní bídňější než já?!
Kdo protivnější božstvu může být?
Když nikdo z občanů ni cizinců
mne nesmí k sobě přijmout, oslovit,

ba odhánět mě musí!? A tu kletbu
já sám, jen sám jsem volal na sebe!
Já poskvřňuji lože mrtvého
svou rukou vraha: nejsem ohava
a nejsem zcela proklet? Prchnout mám...
Až prchnu, nesmím spatřit drahé své
ni vkročit do své vlasti – nebo musím
si matku za choť vzít a Polyba,
jenž dal mi život, otce, zavraždit –
Zdaž chybí ten, kdo o mně prohlásí,
že krutý démon štve mě životem?

Kéž nikdy, nikdy, bozi přejasní,
bych nezřel toho dne, kéž ze světa
bych zmizel dřív, než bych měl uvidět,
že skvrna bídy takové mě stihla! –

Pauza; IOKASTÉ mlčí.

NÁČELNÍK SBORU:

Tot' zlé, ó králi – ale pokavad
jsi svědka neslyšel, měj naději!

OIDIPÚS:

Však je to poslední má naděje;
lze pouze vyčkat toho pastýře.

IOKASTÉ:

Až přijde, jakou čekáš útěchu?

OIDIPÚS:

Když bude shodně mluvit s řečí tvou,
pak ušel jsem té hrůze, slyšelas?

IOKASTÉ:

A co jsem prve řekla zvláštního?

OIDIPÚS:

Prý tvrdil, pravilas, že lupiči
jej zavraždili; tedy udá-li
zas stejný počet, nejsem vrahem já!
Přec jeden člověk není celá tlupa!
Však řekne-li, že to byl jeden poutník,
je jasné vše a je to dílo mé –

IOKASTÉ:

Bud' jist, že užil slova lupiči,
a teď ho nemůže již odvolat:
tak obec slyšela a nejen já!
Než i když něco změnil z první řeči,
ó pane, nikdy nedokáže přec,
že Láios byl zabit tak, jak měl!
Dle věštby měl být zabit synem svým;
než vrahem nikdy synek ubohý
se nestal: sám už dávno mrtev je.
A proto nechci příště pro věštbu
ni vpravo ani vlevo zrakem hnout!

OIDIPÚS:

Máš pravdu; ale pošli přece jen,
ať přijde onen sluha: nezapomeň!

IOKASTĚ:

Hned pošlu proň – však pojd'me do domu;
chci činit jenom to, co je ti milé.

Odejdou do paláce.

SBOR:

Ó sudbo, dopřej mi žíti v čisté zbožnosti,
bych ve slovech i činech svých
vždy plnil svaté nadpozemské řády,
oblačných výšin poutníky věčné,
jež odvěký nebes klín
jen zroditi mohl!
Jich nezplodil z krve své
syn matere smrtelné
a zapomnění lahodný sen
nezkalí nikdy jejich zrak:
to veliký bůh bytuje v nich, jenž nestárne!

Však zpupnost plodívá tyрана, zpupnost bezbožná!
Je výstředností lačna jen
a zkázy, jása v přesycení slepém,
ale když zpita vrcholu dojde,
oh, do strmé propasti
zlé sudby se skácí,
kde údy si roztříští!
Ó bože, mou prosbu slyš:
kéž nikdy zbožnosti nezbavíš nás,
nejlepší zbraně otčiny!
Jen v ochraně tvé, bože, my povždy chceme žít!
Kdo pýchy však cestou jde
bud' ve slovech neb činech svých

a práva se nebojí
a nectí boží příbytky,
necht' zdrtí ho osud zlý:
Měj ten vděk neblahé zvůle své,
když z nečestného zisku bude týť
a konat skutky bezbožné
a na svaté věci drzou sáhne rukou!
Zdaž může kdo ještě skrýt svou hrud'
střelám božím, když takto hřeší?
Ctí-li se skutky takové, ó nač, ó nač
mám tančiti bohům?

Již nepůjdu úcty pln
ni do Delf, země kde svatý střed,
ni do chrámu abského
ni k olympijské výšině,
když souhlasem lidí všech
má slova nebudou stvrzena.
Ó Die, jsi-li vskutku pánem světa,
ty vševládný, kéž neujde
ni tobě ni věčné tvé moci to, co pravím!
Je popírán již co zašlý zvuk
výrok věštěný Láiovi,
nikde již Apollón Foibos není slavně ctěn;
ta tam je už víra!

IOKASTÉ (*vyjde se služkami*):

Mně přišlo na mysl, ó kmetové,
jít do svatého chrámu s vínky zde
a se zápalným bohům kadidlem.
Svou hrud' až příliš strastmi rozrývá
můj choť a neváží jak soudný muž

dle toho, co již bylo, to, co jest,
spíš věří slovu každému, jež děsí.
Mé domlouvání neprospívá nic;
jdu tedy k tobě – vždyť jsi nejbliže –
ó spásný Foibe, s touto obětí,
rač rozluštění smírné přivodit!
Jsme všichni v bázni nad ním jako plavci,
když kormidelník hrůze propadne.

KORINTĀN (*vejde*):

Zdaž mohu zvědět od vás, cizinci,
kde bydlí tady vládce Oidipús?
A nejraději: víte, kde je sám?

NÁČELNÍK SBORU:

V tom domě zde; je uvnitř, cizinče.
Ta paní zde je matka jeho dětí.

KORINTĀN:

Bud' šťastna v kruhu šťastných navěky,
jsouc požehnaná, řádná jeho choť!

IOKASTÉ:

I ty bud' šťasten: za svá krásná slova
jsi toho hoden, cizince! Však mluv,
co chceš, co jsi nám přišel oznámit?

KORINTĀN:

Ó paní, štěstí pro choť i dům!

IOKASTÉ:

Jak, štěstí? Jaké? Kdo tě posílá?

KORINŤAN:

Jdu z Korinta, a jistě potěší
tě slova má, však také zarmoutí.

IOKASTÉ:

Jak může mít co tuto dvojí moc?

KORINŤAN:

Lid korintský chce králem zvolit jej
své země! Tak se u nás mluvilo.

IOKASTÉ:

Což starý Polybos již nevládne?

KORINŤAN:

Už ne: už dokraloval pod zemí.

IOKASTÉ:

Co díš? Je mrtev otec Oidipův?

KORINŤAN:

Je mrtev Polybos, sic nechci žít!

IOKASTÉ:

Ty služko, rychle běž a královi
to zvěstuj! – Věštby, věštby boží,
kde jste?! Jak dlouho vlasti Oidipús
se stranil v bázni, by ho nezabil:
a on teď zemřel sám, jím nezabit!

OIDIPÚS (*vyjde z paláce*):

Má choti drahá, Iokasto, rci,
proč jsi mě zavolala z domu sem?

IOKASTÉ:

Zde toho muže slyš a uvažuj,
kam slavné boží věštby dospěly!

OIDIPÚS:

Kdo je ten muž a co mi říci chce?

IOKASTÉ:

Je z Korinta a chce ti oznámit,
že Polyba není: mrtev otec tvůj!

OIDIPÚS:

Jak, cizí muži? Pověz mi to sám!

KORINTĀN:

Když toto nejprve mám potvrdit,
nuž věz, že Polybos již dokonal.

OIDIPÚS:

Zda násilně, či stížen chorobou?

KORINTĀN:

Jak slabý závan skácí vetché stáří!

OIDIPÚS:

Byl chudák, zdá se, zdolán chorobou.

KORINTĀN (*přítakává*):

A vysílením věku dlouhého.

OIDIPÚS:

Hó, ženo, kdo by delfské věštírny
chtěl ještě dbát a ptáků křičících
kdes ve vzduchu, dle jejichž rozkladů
jsem otce zabít měl?! On spočívá
ted' mrtev pod zemí, a já jsem zde
a meče jsem se netkl! – leč by touhou
byl po mně zhynul; pak bych byl ho zničil –
Ó ne! Již leží v hrobě Polybos,
a s ním ta tam jsou planá proroctví!

IOKASTÉ:

A neřekla jsem ti to dávno již?

OIDIPÚS:

Ba řekla, ale strach mě zaváděl.

IOKASTÉ:

Ted' již si k srdci nepřipouštěj nic!

OIDIPÚS:

Jak, což se nemám sňatku s matkou bát?

IOKASTÉ:

Nač bát se člověku, když náhoda
jen vládne, bezpečné pak předtuchy
ni o jediné věci nelze mít!
Žít maně, jak se dá, toť nejlepší –

Ach, nic se neboj sňatku s matkou svou:
již mnohý ve snách s matkou obcoval.
Však člověk nesmí na věc takovou
dát nic: tak se mu žije nejsnáze.

OIDIPÚS:

Co pravíš, bylo by sic krásné vše,
jen kdyby matka nežila. Však žije,
a přes tvá slova musím mítí strach.

IOKASTÉ:

Smrt otcova je velké světlo přec!

OIDIPÚS:

Ba velké; z matky živé jde však strach.

KORINŤAN:

A které ženě platí tento strach?

OIDIPÚS:

Ach, Polybově choti Meropě.

KORINŤAN:

Co ponouká vás na ní ke strachu?

OIDIPÚS:

Bůh strašnou věštbu seslal, cizince.

KORINŤAN:

Lze zvědět ji, či je to tajemství?

OIDIPÚS:

Ó nikoli! Kdys Foibos věštil mi,
že se mám spojit s rodnou matkou svou
a vlastní rukou otce usmrtit.
A proto jsem žil vzdálen Korinta
tak dlouho. Byl jsem šťasten, nejsladší
však přec je zírat v oči rodičů.

KORINŤAN:

Nuž z bázně před matkou jsi míjel vlast?

OIDIPÚS:

Tak jest, a abych nebyl otcovrahem.

KORINŤAN:

Proč jsem tě nezprostil té bázně hned,
ó králi! Přišel jsem ti sloužit přec.

OIDIPÚS:

Však se ti po zásluze odměním.

KORINŤAN:

Vždyť také právě proto přicházím,
bys přál mi, až se domů navrátíš.

OIDIPÚS:

Oh, nikdy nepůjdu k svým rodičům!

KORINŤAN:

Můj hochu, nevíš nakrásně, co děláš!

OIDIPÚS:

Jak to, ach, starče, zaklínám tě, proč?

KORINŤAN:

Že proto vyhýbáš se domovu.

OIDIPÚS:

Mám strach přec, aby Foibos neměl pravdu.

KORINŤAN:

Bys nebyl poskvrněn skrz rodiče?

OIDIPÚS:

Ba právě, starče, to mě věčně děsí.

KORINŤAN:

A víš, že se jich bojíš nadarmo?

OIDIPÚS:

Jak to, když jsou to moji rodiče?

KORINŤAN:

Ty nejsi nijak spřízněn s Polybem!

OIDIPÚS:

Co pravíš? Nezplodil mne Polybos?

KORINŤAN:

Oh, stejně jako jsem tě zplodil já.

OIDIPÚS:

Jak roven otec tomu, kdo jím není?!

KORINŤAN:

Vždyť nezplodil tě ani on, ni já!

OIDIPÚS:

Proč nazýval mě tedy synem svým?

KORINŤAN:

Z mých rukou, slyš, tě přijal darem kdys.

OIDIPÚS:

A tak že cizí dítě miloval?

KORINŤAN:

Byl bezdětností k tomu přiveden.

OIDIPÚS:

Než mě dals jemu, koupils mě či zplodil?

KORINŤAN:

Já v roklích kithairónských našel tě.

IOKASTĚ se vzruší, pak upadá v hloubavé zamyšlení.

OIDIPÚS:

A jak ses dostal v onu krajinu?

KORINŤAN:

Tam v horách na stáda jsem dohlížel.

OIDIPÚS:

Byls najat jako pasák kočovný?

KORINŤAN:

Tvůj zachránce jsem tehdy, dítě, byl!

OIDIPÚS:

A čím jsem trpěl, kdyžs mě v bídě našel?

KORINŤAN:

To dosvědčí ti tvoje kotníky.

OIDIPÚS:

Ach, nač té dávné vady vzpomínáš!

KORINŤAN:

Já rozvázal tvé probodené nohy.

OIDIPÚS:

To strašný znak jsem v plenkách obdržel.

KORINŤAN:

A podle toho byl jsi nazván též.

OIDIPÚS:

Však probůh, kým? Snad matkou, otcem? Mluv!

KORINŤAN:

To nevím; dal mi tě kdos, ten to ví.

OIDIPÚS:

Jak, tys mě dostal, sám s mne nenašel?

KORINŤAN:

Sám ne; to jiný pasák mi tě dal.

OIDIPÚS:

Kdo to? Mluv, můžeš mi ho oznámit?

KORINŤAN:

Jak zval se jen? Byl sluha – Láiiův.

OIDIPÚS:

Té země bývalého vladaře?

KORINŤAN:

Ba právě toho: byl to jeho pastýř.

OIDIPÚS:

A žije dosud, bych jej vyhledal?

KORINŤAN:

Vy domácí to nejlíp víte as.

OIDIPÚS:

Je mezi vámi někdo, komu snad
by z venkova neb odtud osobně
byl znám ten sluha? Oznamte mi to!
Teď přišel čas, kdy vše lze vypátrat.

NÁČELNÍK SBORU:

To nikdo jiný tuším nebude
leč sluha, pro kterého poslals ven.
Však to nám nejspíš poví Iokastě.

OIDIPÚS (*k IOKASTĚ*):

Ó ženo, slyšíš? Míni cizinec
snad toho, kterého jsme dali volat?

IOKASTÉ (*vytrhne se ze zamyšlení, drsně*):

Nač se ptáš po tom? Nedbej toho nic
a plané jeho řeči z mysli pust'

OIDIPÚS:

Ó ne, to neudělám! Neodkrýt
svůj původ, jsem-li mu již na stopě?

IOKASTÉ:

Ach, ustaň, probůh, je-li trochu jen
ti život milý – dost, že trpím já!

OIDIPÚS:

Ty buď jen klidná! Zjeví-li se snad,
že praotrocké matky syn, já sám
jsem praotrokem, ty cti neztratíš!

IOKASTÉ:

Však slyš mne přece, prosím, nečiň to!

OIDIPÚS:

Ne, neposlechnu, musím zvědět pravdu!

IOKASTÉ:

Já radím dobře, chci tvé blaho jen!

OIDIPÚS:

Už dávno mrzí mě to blaho tvé –

IOKASTÉ:

Kéž nepoznáš kdy, ubohý, kdo jsi!

OIDIPÚS:

Nuž přijde onen pastýř konečně?
Tu zde vzal ďas i s jejím šlechtictvím!

IOKASTÉ:

Ó hrůza! Synu bídy! Takto jen
tě mohu naposledy oslovit!

Odběhne.

NÁČELNÍK SBORU:

Proč, králi, choť tvá v bolu divokém
tak prudce odkvapila? Smlčela:
mám strach, že propukne tu hrozné zlo!

OIDIPÚS:

Nechť propukne si, co chce! Původ svůj
chci poznat, ať je sebebídnější!
Je ona žena, hledí vysoko
a snad se stydí za můj sprostý rod.
Však zvu-li já se děckem Náhody,
té dobrodějky, já cti nepozbudu!
Tot' pravá matka má! A měsíce,
mí bratři, průvodcové kroků mých,
ti malým učinili mě i velkým.
Nuž jaký jsem již, jiný nebudu:
i proč bych neměl zvědět původ svůj?

Setrvá na scéně, časem netrpělivě vyhlíží stranou.

SBOR (radostně):

Jestliže prorocký mám zrak

a jestliže zmohu co rozumem svým,
poznáš to, poznáš to zítra, ó Kithairóne,
při věčném nebi ti přísahám!
Zítra, až úplňku zjeví se líc,
chci tančiti tobě a slaviti tebe,
který jsi rodákem Oidipa mého,
byl jsi mu pěstounem, byl jsi mu matkou
a lásky své štědře jsi přál
vladařské rodině thébské!
Ó spásný Foibe, i tobě
necht' líbí se konání mé!
Kdože tě zrodil, dítě mé?
Ó která tě z panenských zrodila nymf,
žijících věčně? Zda v objetí boha Pána,
který se po horách prohání?
Nebo snad některá Foibova choť?
Jsou milé mu pláně a pastviny travné.
Nebo tě zplodil snad kyllénský Hermés?
Nebo sám Bakchos, bůh vrcholů horských,
tě obdržel, netuše nic,
láskou kteréši nymfy,
jež jala ho žárným zrakem?
Vždyť láškuje s nimi tak rád!

OIDIPÚS:

Já se s ním posud nikdy nesetkal,
ó kmeti, jestliže však soudit smím,
tu jde již, zdá se, pastýř hledaný.
Je shodný věkem s tímto starcem zde
a nadto poznávám své sluhy v těch,
kdož vedou jej. – Však tys jej vídal dřív
a jistě ho znáš lépe nežli já.

NÁČELNÍK SBORU:

Tot' on, bud' jist! Byl pastýř Láíův
a přitom věrný jako málokdo.

Sluhové s PASTÝŘEM.

OIDIPÚS:

Dříve ptám se tebe, muži korintský:
zdaž mínils toho?

KORINTĀN:

Ano, to je on.

OIDIPÚS (*k PASTÝŘI*):

Ty starče, hled' mi do očí a mluv,
nač ptám se! Byl jsi otrok Láíův?

PASTÝŘ (*bez valné účasti, KORINTĀNA si nevšímá*):

Byl; byl jsem zrozen v domě, nekoupen.

OIDIPÚS:

A co jsi dělal, čím ses zabýval?

PASTÝŘ:

Chodil jsem celý život se stády.

OIDIPÚS:

A kde jsi nejčastěji pobýval?

PASTÝŘ (*mávně rukou*):

Tam, na Kithairónu a v okolí.

OIDIPÚS:

Pak seznámil ses jistě s tímto zde?

PASTÝŘ (*se vytrhne z netečnosti*):

A co s ním bylo? O kom vlastně mluvíš?

OIDIPÚS:

Zde o tom starci: stýkal ses kdy s ním?

PASTÝŘ:

Já nemohu si honem vzpomenout.

KORINŤAN:

Což divu, pane! Připomenu mu
však jasně vše. Jsem jist, že dobře ví,
jak tenkrát na lučinách kithairónských,
kde pásal stáda dvě – já jedno jen –,
mým sousedem byl třikrát od jara
až do podzimu po šest měsíců;
pak na zimu jsem do své ohrady
hnal brav a on zas v ovčím Láiu.
Nu, bylo tomu tak či nebylo?

PASTÝŘ:

Máš pravdu, ač je tomu dávno již.

KORINŤAN:

Nuž pověz, víš už, žes mi tehdy dal
čís dítě, bych je za své vychoval?

PASTÝŘ (*drsně*):

Co chceš tou řečí? Proč to povídáš?

KORINTĀN:

Můj brachu, zde je to děcko tehdejší!

PASTÝŘ:

Jdi k ďasu! Budeš mlčet konečně?

OIDIPÚS:

Hej, starče, jeho nekárej! Ty sám
si zasluhuješ pokárání spíš!

PASTÝŘ:

Můj vzácný pane, co jsem provedl?

OIDIPÚS:

Chceš zapřít dítě, o kterém on mluví.

PASTÝŘ:

Vždyť neví nic, jen tlachá nadarmo.

OIDIPÚS:

Když nechceš po dobrém, však povíš po zlém!

PASTÝŘ:

Ach, jen mne, starce, nemuč, proboha!

OIDIPÚS:

Ať mu hned někdo sváže ruce vzad!

PASTÝŘ:

Proč to? Já nešťastník! Co po mně chceš?

OIDIPÚS:

Dal jsi mu dítě, o kterém tu mluvív?

PASTÝŘ:

Ba dal. A měl jsem zhynout toho dne!

OIDIPÚS:

Však na to dojde, bude-li mi lhát!

PASTÝŘ:

Je veta po mně spíš, když povím pravdu.

OIDIPÚS:

Ten člověk se jen asi vykrucuje!

PASTÝŘ:

Ne, ne! Vždyť jsem už řekl: dal jsem je.

OIDIPÚS:

A čím to bylo, cizí, nebo tvé?

PASTÝŘ:

Mé ne, já jsem je dostal od kohos.

OIDIPÚS:

Zde v obci? Od koho a z čího domu?

PASTÝŘ:

Ó pane, zaklínám tě, dál se neptej!

OIDIPÚS:

Mám se ptát znovu? Potom běda ti!

PASTÝŘ:

Nuž – byl to z domu Láiova kdos.

OIDIPÚS:

Zdaž otrok, nebo vlastní jeho syn?

PASTÝŘ:

Oh, teď již zjevit mám tu strašnou věc!

OIDIPÚS:

A já ji slyšet. Ale musím slyšet.

PASTÝŘ:

Nuž – synem Láiovým zvali jej.
To choť tvá uvnitř nejlépe ti poví.

OIDIPÚS:

Jak, ona ti jej dala?

PASTÝŘ:

Ano, pane.

OIDIPÚS:

A k čemu tobě?

PASTÝŘ:

Ať ho utratím.

OIDIPÚS:

Ta bídná matka!

PASTÝŘ:

Věštby zlé se bála.

OIDIPÚS:

A jaké?

PASTÝŘ:

Syn měl zabít rodiče.

OIDIPÚS:

A jaks jej mohl tomu starci dát?!

PASTÝŘ:

Ach, ze soucitu, pane – myslil jsem,
že v cizinu je vezme, odkud byl.
Však zachránil je k bídě největší.
Neb tys-li onen, za koho zde ten
tě má, pak věz – jsi zrozen k neštěstí –

OIDIPÚS:

Ó hrůza, hrůza! Vše je jasno již!
Kéž zřím tě, světlo, naposled, když vím
už vše: že jsem se v hříchu narodil
a v hříchu plodil, hříšně zabíjel!

Prchá do domu.

SBOR:

Hó, ho! Jaké to nic,
synové smrti, jaké to nic
je tento vezdejší život!

Který, který že lidský tvor
získá ze všeho blaha víc
než pouhé zdání, že blažen je,
a náhlé zhroucení snů svých?
Tvůj los, Oidipe, nešťastný,
vida před sebou, příklad tvůj,
tvoji bídu, nemohu nic
šťastným na světě zváti!
On, on! Die, ó slyš!
On, který slavně zasáhl cíl
a došel plného blaha!
Smrt jenž odrazil od našich bran,
hradbou otčině mé se stal,
když zahladil pannu nestvůrnou,
tu věstkyni drápů křivých! –
Proto také jsi králem zván
vlasti, kterou chráníš jak štít,
proto došels nejvyšších poct,
vládl ve velkých Thébách.

A teď – a teď? Koho lze nazvati bídnejším?
Koho běh života připoutal k takému prokletí,
k tolika strastem šíleným?
Hó, hó, Oidipe, slavný Oidipe!
Jakže jsi mohl veplout
ve svůj manželský přístav
jako rodný syn
i plodící otec a choť?!
Jakže as, jakže tě mohlo snést,
neblahý, lůžko otcovo
až po dnešní den a mlčet k tvému hříchu?!

Čas vidí vše: Ale ač soudil dávno již,
vzpíral se dlouho odkrýti zločinný sňatek tvůj,
v kterém jsi chotěm i synem byl.
Hó, hó, Oidipe, synu Láiiův,
kéž, ó kéž bych tě nikdy,
nikdy nebýval spatřil!
Nářek přehrozný
ted' zaznívat musí z mých úst –
Musím však říci, co pravda je:
dýchám zas lehce, jsa tebe prost,
a oko mé bezesné zkonejší se spánkem...

POSEL (*vyjde z domu*):

Vy nejvzácnější muži země té,
ach, co vše čeká tu váš sluch i zrak,
jak hrozný žal vás pojme, lnete-li
až dosud věrně k domu Labdakovu!
Ni nejmocnější světa veletok
by neočistil domu tohoto,
co skrývá hrůz – již vbrzku zjeví se –
hrůz zaviněných, ne snad bezděčných!
A strasti z vlastní vůle nejvíc bolí.

NÁČELNÍK SBORU:

Co jsme již věděli, to stačilo
nás pohnout k nářku: co chceš ještě zjevit?

POSEL:

Zvěst prvou rázem říci lze i slyšet:
již zhaslo oko božské Iokasty!

NÁČELNÍK SBORU:

Ta přeubohá! Kterak zemřela?

POSEL:

Svou vlastní rukou. Nezřeli jste ji,
a nejsmutnější dojem ušel vám;
však vylíčím vám dle své paměti,
jak dotrpěla žena nešťastná –
Když pobouřena vběhla do domu,
hned rovnou do ložnice pádila,
rvouc vlasy oběma si rukama.
I uzamkla se sama v pokoji
a volá Láia dávno mrtvého
a vzpomíná si dávných objetí,
jichž plodem zhynul sám a matku, ji,
tu nechal v hříchu rodit synu svému.
A loži klnula, kde zrodila
k své bídě z chotě chotě, z dítěte
své děti – Jak pak skonala, již nevím;
smrt její nemohli jsme sledovat.
Vždyť vrazil náhle dovnitř Oidipús,
a na něj hleděli jsme, kterak rádí.
On pobíhal a volal po meči
a hledal ženu, ne, ach, ženu ne,
však rodné lůno své i dětí svých.
Co zuřil, snad mu démon prozradil,
kde je, z nás nikdo, kdož jsme byli tam.
I vzkřikl děsně, skočil, jak by mu
kdos cestu značil, přímo na dveře
a vyvrátiv je z čepů, vpadl dovnitř –
a tam jsme uviděli jeho choť,
krk v provazové smyčce, oběšenu.

On zařval strašně, když ji zočil tak,
a uvolní hned provaz, nešťastník.
Tak leží nebohá tu na zemi –
a on – ach, to byl strašný pohled pak!
On strhl zlaté sponky z jejích rouch
a vzav je vrazil si je do očí
a přitom volal: „Nebudete zřít
to, co jsem spáchal, co jsem strpět musel:
však ve tmě ty teď zřete, kterých nikdy
jsem neměl spatřit, těch však, po kterých
jsem s láskou toužil, nepoznejte již.“
Tak naříkal a stále pod víčka
se bodal, zřítelnice krvavé
mu tekly po lících, a kapkami
jich neskrápěly – prudkým přívalem
se snášel černé krve lijavec...
Tak postihla je oba zkáza zlá
a v ní se muž i žena spojili.
Jich dávné štěstí vskutku bývalo
dřív pravé štěstí, ale dnešní den
je zkáza, pláč a nářek, hanba, smrt,
co zlem jen slově, žádné nechybí –

NÁČELNÍK SBORU:

Však teď se již snad chudák utišil?

POSEL:

On křičí, aby někdo otevřel
a ukázal jej všechněm Thébanům,
jej, otcovraha, který matku svou –
ó nelze říci slov těch rouhavých!
Chce vyštvaťi se z vlasti, nechce dlít

již doma v kletbě, již se proklel sám.
Však potřebuje vůdce, opory,
neb trpí tak, že nelze toho snést.
I vám se zjeví hned: hle, otvírá
se brána. Uvidíme divadlo,
jež dojalo by nejhoršího soka!

NÁČELNÍK SBORU:

Ó strašný to pohled pro lidský zrak,
ó nejstrašnější z pohledů všech,
jež spatřil jsem kdy! Oh, jaký to běs
tě posedl, muži ty nešťastný?
Jaký démon tak strašně se na tebe vrh',
by dovršil sudby tvé bídu?
Oh běda, ty nebohý!
Mně na tebe zříti již nelze, ač rád
bych mnohé chtěl zvědět a mnoho se ptát
a zkoumat: však ne!
Já hrůzou před tebou tmu!

OIDIPÚS:

Ohó, ohó!
Já nešťastný tvor! Ach, v kterýž kraj
mě vede můj krok? A kam zní můj hlas?
Ty démone zlý, ó kam jsi mě uvrhl, kam?

NÁČELNÍK SBORU:

V moc hrůzy, s kterou není zrak ni sluch!

OIDIPÚS:

Ó žel, ó žel!

Vy mrákoty strašlivé tmy, jež padly jste na oči mé,
jichž nemůže zdolat nic ni světla rozptýlit jas!

NÁČELNÍK SBORU:

Jaký to div, že strašný osud dvojí bol
tě nutí cítit, nad dvojím lkát zlem!

OIDIPÚS:

Ó žel, ó žel!

Ty věrný příteli můj, jenž při mně máš odvahu stát,
a nedbaje slepoty zlé, jsi ochoten ujmout se mne!

Ó hrůzo hrůz!

Sic halí temno můj zrak, však přece mi nejsi skryt,
vím dobře, že jsi zde, a poznávám dobře tvůj hlas!

NÁČELNÍK SBORU:

Co jsi to spáchal? Jak měls odvahu
se oslepit? Jaký běs tě k tomu dohnal?

OIDIPÚS:

To Foibos Apollón byl, ó drazí, Apollón sám,
by naplnil hrůzu mých běd a naplnil útrapy mé!

Mé oči mi nikdo nezbodal,

jen já, jen já, ach, bídný!

Oh, nač jsem dívat se měl,

když nemohl bych zřít tu milého nic?

NÁČELNÍK SBORU:

Snad bylo tomu tak, jak díš.

OIDIPÚS:

Co radostného mohl bych tu zřít?

Kteréže slovo laskavé
by těšiti mě mohlo, přátelé?
Ó ved'te mě odtud již pryč, co nejrychleji z těch míst,
ó ved'te mě, přátelé: jsem zkázy nesmírné zdroj,
jsem prokletím největším klet a bohům protivný tak,
jak žádný smrtelný tvor!

NÁČELNÍK SBORU:

Ó dvakrát bídny, poznáváš-li jasně
svůj stav: kéž jsem tě nikdy nepoznal!

OIDIPÚS:

Necht' bídne zahyne ten, kdo na travné pastvině kdys
mi pouta bolestná sňal a smrti vyrval mě tak!
On zachoval mě životu,
však vděku si nezasloužil.
Kéž tehdy jsem zahynul tam!
Co žalu ušetřeno mně i drahým mým!

NÁČELNÍK SBORU:

Ba, tak bych si teď přál i já!

OIDIPÚS:

Tak nebyl bych se jistě nikdy stal
otcovrahem, a ženichem
své rodné matky nikdy bych nebyl zván.
Jsem bohy zavržen teď, já hříšných objetí plod,
své símě matce jsem dal, z níž vyšel jsem nebohý sám!
A je-li kde jaké zlo, jež předčí nad všechna zla,
vše vešlo se v Oidipův los!

NÁČELNÍK SBORU:

Já nevím, zda sis dobře poradil:
je lépe nežít nežli slepý žít!

OIDIPÚS:

Ach, již mi nerad', nepoučuj mne,
že nejednal jsem takto nejlépe!
Já nevím, kdybych zemřel maje zrak,
jak na otce bych mohl pohlédnout
tam v podsvětí a na ubohou matku,
dvě duše, na nichž jsem se prohřešil
tak zle, že provaz by byl mírný trest.
Či dívky, zrozené už jakkoliv,
snad ty by těšilo mě vídati?
Ó nikdy! Já bych nemohl zřít jich,
ni město, hradby, boží oltáře
i svatyně, jichž nešťastník já sám,
já nejslavnější odchovanec Théb,
se zbavil, sám všem vele o sobě,
by bezbožníka hnali od prahu,
když bohy nalezen byl nečistým
a příslušníkem krve – Láiovy.
A rozhlásiv tu skvrnu hanby své,
já měl bych pevným zrakem hledět na lid?
To nikoli. Ba kdyby sluchu zdroj
se ucpati dal také, bez váhání
své bídné tělo hned bych uzamkl,
bych slepý byl i hluchý. Sladko je
žít bez smyslů mimo dosah zla!

Ó Kithairóne, nač mě přijímals?!
Proč mě nezničils, bych nebyl kdy

se zjevil s kletbou svého původu?!
Ó Polybe, ó Korinte, má vlasti
dle jména, jaký ve mně krásný plod
jste vypěstili – v nitru s červem zla!
Teď z lůna hříchu hříšným shledán jsem –
Ó křížovatko, skryté údolí
a křoví, trojcestný ty úvoze,
vy z rukou mých krev otcovu jste pily
a spolu mou: zdaž vzpomínáte ještě,
co před vámi jsem páchal? Když pak od vás
jsem přišel sem, ach, co jsem páchal zas?
Ó lože, lože manželské! Ty mne
jsi zrodilo a pak jsi přijalo
zas plodu svého símě, davši světu
rod krvesmilný, otce, bratry, syny
a dcery, manželky a matky, vše,
co nejhnusnější na světě!...

Však dost!

Co hřích je konat, o tom hřích i mluvit.
Nuž rychle pryč už se mnou, při bozích,
kdes daleko mě skryjte, zabte mne
neb do vln hod'te, abych zmizel navždy!
Ach, neštit'te se, pojd'te bez obav
a dotkněte se muže nešťastného:
jen já jsem s to tu svoji bídu nést!

NÁČELNÍK SBORU:

Hle, tu jde Kreón sem tvé prosbě vhod,
by poradil a jednal. Pouze on
teď po tobě je strážcem otčiny.

OIDIPÚS:

Ó běda, co mu nyní říci mám?
Co mohu očekávat od něho,
když zjevně, že jsem mu tak ukřivdil?

KREÓN (*přicházejte*):

Mne nepřivedl výsměch, Oidipe,
a z křivd ti nechci vyčítati nic,
však
(*ke sboru a sluhům Oidipovým*)
jestliže snad rodů smrtelných
již nedbáte, nuž aspoň všeživné
se ostýchejte záře sluneční
a nestavějte takto na odiv
té nahé hrůzy, které nesnese
ni světlo, zem, ni voda posvátná!
Co nejrychleji dopravte ho v dům!
Jen rodina má svatou povinnost
i zřít i slyšet strasti domácích.

OIDIPÚS:

Ty jsi mě zbavil obav, při bozích,
muž nejlepší tys přišel k nejhoršímu:
však svol mi v něčem! Je to v prospěch tvůj!

KREÓN:

A o jakou tu službu ke mně lkáš?

OIDIPÚS:

Ó vyvrhni mě ihned z vlasti tam,
kde zemru neosloven člověkem!

KREÓN:

Bud' jist, že bych to byl již učinil,
však dřív chci žádat boha o radu.

OIDIPÚS:

Je zcela jasná věštba boží přec,
bych já, vrahův otec kletý, zahynul.

KREÓN:

Tak zněla věštba; přec však lépe zvědět,
co třeba činit, jak se věc má teď.

OIDIPÚS:

Ty se chceš ptáti kvůli bídníkovi?

KREÓN:

Snad nyní bohu uvěříš i ty?!

OIDIPÚS:

I slyš mou vůli, poslechni mé prosby!
Tu v domě pochovej si, jak chceš sám;
své drahé jistě řádně posloužíš.
A já – ach, nebud' městu souzeno,
by chovalo mě nadál ve svých zdech!
Nech v horách bydlit mne, kde je má vlast,
můj Kithairón, můj hrob, ježž zaživa
mi určili již rodiče, bych těmi,
kdož usmrtit mě chtěli, zemřel též!
Já arcí vím, že ani choroba
ni cosi jiného mne nezdolá;
vždyť nebyl bych kdy smrti unikl,

leč určen k nejhoršímu utrpení.
Však osud můj necht' běží cestou svou.
Však, Kreonte, mé děti!

*KREÓN dá pokyn jednomu ze sluhů, jenž přivede z paláce dvě DCERKY
OIDIPOVY.*

O syny
se nestarej: jsou muži, netřeba
jim nikdy strádat, ať jsou kdekoli.
Leč o nešťastné dcerky ubohé,
jež u jednoho stolu sedaly
vždy se mnou, kterým ode všeho rád
jsem přával, čeho jsem kdy požil sám –
jen o ty pečuj! Ach, a nejraději
bych přál si dotknout se jich rukama
a vyplakat se u nich nad svou bídou!
Ó vládce, slyš,
ty urozený! Dotknu-li se jich
svou vlastní rukou, bude se mi zdát,
že mám je tak zas, jako když jsem viděl –
Ach, co to je?
Zda neslyším svých drahých, bohové,
jak štkají v slzách? Slitoval se Kreón
a dal mi zavolat mé miláčky?
Smím věřit?

KREÓN:

Tak jest. Tu radost jsem ti zchystal já,
již dávno věda, jak se na ně těšíš.

OIDIPÚS:

Ach, děkuji ti! Za to poselství
bud' bůh ti lepším strážcem nežli mně!

Ó dítky mé, kde jste? Ach, pojd'te sem,
zde do mých rukou, rukou bratrských,
jež zřídily zrak otce vašeho,
dřív jasný, tak, jak nyní vidíte!
A který nevida ni netuše
jsem se stal otcem, kde jsem synem byl!
I nemoha vás vidět, pláči pro vás,
když na mysli mám trpký život váš,
jenž čeká na vás obě ve světě.
Zda přijdete kdy v lidskou společnost,
zda na slavnost, z níž domů pláč by vás
pak neprovázal místo radosti?
A což až dorostete sňatku, kdo,
ó kdo, mé děti, kdo se odváží
vzít na sebe tu hanbu, která rod
náš celý bude provázet a ničit?
Neb jaký hřích tu chybí? Otcovrah
je otec váš a s matkou spojil se,
jíž zrozen byl, a z téhož lůna vás
si zplodil, z kterého kdys vyšel sám!
Tak urážet vás budou, dítky mé;
a kdo si vás pak vezme? Nikdo, nikdo.
A bez mužů i dítek zajdete...

Ty jediný jim zbýváš, Kreonte,
jsi otcem jim, když my, ač jejich rodiče,
jsme mrtví. Nedej, by tvé příbuzné

se v nouzi potloukaly bez mužů,
ať los jich není roven bídě mé!
Měj s nimi soucit, vida jejich věk,
i jak jsou opuštěny, majíce jen tebe!
Ó dej mi na to ruku, dobrý muži!
Vám měl bych mnoho říci, kdybyste
již měly rozum, dítky mé! Nuž prostě
jen o to: žítí, kde se žítí dá,
však žitím šťastnějším než váš otec!

KREÓN:

Dosti, zadrž již své slzy,
a do domu se zase vrať!

OIDIPÚS:

Musím poslouchat, ač nerad.

KREÓN:

Všechno má svůj pravý čas.

OIDIPÚS:

Půjdu, ale víš, oč žádám!

KREÓN:

Mluv, a budu vědět vše.

OIDIPÚS:

Máš z vlasti vyhnat mne!

KREÓN:

Na mně chceš, co bůh má dát!

OIDIPÚS:

Vždyť jsem odporný všem bohům!

KREÓN:

Pak snad splní prosbu tvou.

OIDIPÚS:

Slibuješ?

KREÓN:

Co v mysli nemám,
o tom slepě nemluvím.

OIDIPÚS:

Tedy odved' mne již odtud!

KREÓN:

Pojd' už, ale děti nech!

OIDIPÚS:

Ne, ach, ty mi neodnímej!

KREÓN:

Nechtěj splněno mít vše!
Vždyť i štěstí naplněné
zradilo tě v životě!

OIDIPÚS:

Občané mé vlasti thébské,
hled'te, zde je Oidipús,
který hádanky znal luštit,
nejmocnějším mužem byl,

k jehož štěstí kdekdo v obci
vzhlížel zrakem závistným:
ejhle, v jakou propast hrůzy
srazila jej sudba zlá!
Proto tvora smrtelného,
který ještě hledí vstříc
poslednímu dni své sudby
neblahoslav nikdo dřív,
pokud nedosáhne cíle
života, zlem nedotčen!

Odcházejí.

Sofoklés

Král Oidipús

Edice Drama

Překlad Ferdinand Stiebitz

Ilustrace na obálce John Schwegel/Shutterstock.com

Redakce Petra Kučerová

Vydala Městská knihovna v Praze

Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. elektronické vydání

Verze 1.0 z 28. 2. 2023

ISBN 978-80-274-3125-0 (epub)

ISBN 978-80-274-3126-7 (pdf)

ISBN 978-80-274-3127-4 (prc)